

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
σε συνεργασία με το
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Γκαμάγκε Χριστίνα-Γαλήνη, 690

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ιφιγένεια, Δόση, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ.

2ο Μέλος: Ειρήνη, Κορρέ, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών Δ.Π.Θ.

3ο Μέλος: Αγάθη, Σταθοπούλου, Μέλος Ε.Δι.Π., Τμήμα Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας ΠΑ.ΔΑ.

Αθήνα 2025

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο τη σχέση μεταξύ διγλωσσίας και γλωσσικών διαταραχών σε μαθητές γυμνασίου. Σκοπός της είναι να διερευνήσει τις πιθανές αλληλεπιδράσεις μεταξύ της διγλωσσίας και των γλωσσικών διαταραχών, την εύρεση εργαλείων για την ανίχνευση των γλωσσικών διαταραχών σε δίγλωσσο πληθυσμό και την επίδραση των δύο συνθηκών στη γλωσσική ανάπτυξη και ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών που φοιτούν στο γυμνάσιο. Πρόκειται για μια βιβλιογραφική ανασκόπηση ερευνητικών άρθρων της τελευταίας δεκαετίας στην αγγλική γλώσσα. Η αναζήτηση των βιβλιογραφικών πηγών πραγματοποιήθηκε σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων με συγκεκριμένα κριτήρια ένταξης και αποκλεισμού. Τα αποτελέσματα της ανασκόπησης φανέρωσαν ότι η διγλωσσία δεν επιδεινώνει τις γλωσσικές διαταραχές. Από την άλλη, οι γλωσσικές διαταραχές επηρεάζουν αρνητικά την ανάπτυξη και των δύο γλωσσών ενός δίγλωσσου, με διαφορετικό βαθμό επίδρασης σε κάθε γλώσσα. Αναφορικά με τη διάγνωση, εντοπίστηκαν ποικίλα εργαλεία και δείκτες για την ανίχνευση γλωσσικών διαταραχών σε δίγλωσσους μαθητές. Στον εκπαιδευτικό χώρο, οι δίγλωσσοι μαθητές με γλωσσικές διαταραχές παρουσίασαν σοβαρά ελλείμματα σε διάφορες γλωσσικές ικανότητες με αποτέλεσμα η σχολική τους επίδοση να σημειώνεται χαμηλή. Βασικός περιορισμός της ανασκόπησης αφορά την έλλειψη ερευνών με δείγμα αποκλειστικά μαθητές γυμνασίου, γεγονός που καθιστά αναγκαία την προσεκτική ερμηνεία των παραπάνω αποτελεσμάτων. Παρόλα αυτά, τα συμπεράσματα της συγκεκριμένης εργασίας μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για μελλοντικές έρευνες σε μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες.

Λέξεις-κλειδιά: Διγλωσσία, Γλωσσικές διαταραχές, Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή, διάγνωση, γλωσσική ανάπτυξη, σχολική επίδοση, γυμνάσιο

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adlof, S. M., & Hogan, T. P. (2018). Understanding Dyslexia in the Context of Developmental Language Disorders. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 49(4), 762–773. https://doi.org/10.1044/2018_lshss-dyslc-18-0049

Aguilar-Mediavilla, E., Buil-Legaz, L., López-Penadés, R., Sanchez-Azanza, V. A., & Adrover-Roig, D. (2019). Academic Outcomes in Bilingual Children With Developmental Language Disorder: A Longitudinal Study. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00531>

Altman, C., Harel, E., Meir, N., Iluz-Cohen, P., Walters, J., & Armon-Lotem, S. (2021). Using a monolingual screening test for assessing bilingual children. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/02699206.2021.2000644>

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Association.

American Speech-Language-Hearing Association. (1993). Definitions of Communication Disorders and Variations. *Definitions of Communication Disorders and Variations*. <https://doi.org/10.1044/policy.rp1993-00208>

American Speech-Language-Hearing Association. (n.d). *Assessment and Evaluation of Speech-Language Disorders in Schools*. Retrieved August 20, 2025, from <https://www.asha.org/slp/assessment-and-evaluation-of-speech-language-disorders-in-schools/?srsltid=AfmBOopK0tJzpobPw6AtT2IZFWv5AyAlCyXhq3ggNv00fq-2SgvkxasR>

Annick De Houwer, Marc H. Bornstein, & Diane L. Putnick. (2013). A bilingual–monolingual comparison of young children’s vocabulary size: Evidence from comprehension and production. *Applied Psycholinguistics*, 35(06), 1189–1211. <https://doi.org/10.1017/s0142716412000744>

Antoniou, K., & Katsos, N. (2017). The effect of childhood multilingualism and biletalism on implicature understanding. *Applied Psycholinguistics*, 38(4), 787–833. <https://doi.org/10.1017/s014271641600045x>

- Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority. (2021, July). *Australian curriculum*. <https://www.australiancurriculum.edu.au/>
- Bahr, R. H., Silliman, E. R., Danzak, R. L., & Wilkinson, L. C. (2014). Bilingual spelling patterns in middle school: it is more than transfer. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 18(1), 73–91. <https://doi.org/10.1080/13670050.2013.878304>
- Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* (5th ed.). Multilingual Matters.
- Baker, C. (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* (3rd ed.). Multilingual Matters.
- Baker, C. and Prys Jones, S. (Eds.). (1998). *Encyclopedia of bilingualism and bilingual education*. Multilingual Matters.
- Bedore, L. M., & Peña, E. D. (2008). Assessment of Bilingual Children for Identification of Language Impairment: Current Findings and Implications for Practice. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 11(1), 1–29. <https://doi.org/10.2167/beb392.0>
- Beukelman, D. R., & Mirenda, P. (2013). *Augmentative and alternative communication: Supporting children & adults with complex communication needs* (4th ed.). Paul H. Brookes.
- Beukelman, D. R., Fager, S., Ball, L., & Dietz, A. (2007). AAC for adults with acquired neurological conditions: A review. *Augmentative and Alternative Communication*, 23(3), 230–242. <https://doi.org/10.1080/07434610701553668>
- Biran, M., Tubul-Lavy, G., & Novogrodsky, R. (2022). Atypical phonological processes in naming errors of children with language impairment. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 37(11), 1–17. <https://doi.org/10.1080/02699206.2022.2126331>
- Bishop, D. V. M. (2017). Why is it so hard to reach agreement on terminology? The case of developmental language disorder (DLD). *International Journal of Language & Communication Disorders*, 52(6), 671–680. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12335>

- Bishop, D. V. M. (2014). Ten questions about terminology for children with unexplained language problems. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 49(4), 381–415. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12101>
- Bishop, D. V. M., & Adams, C. (1990). A Prospective Study of the Relationship between Specific Language Impairment, Phonological Disorders and Reading Retardation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 31(7), 1027–1050. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1990.tb00844.x>
- Bishop, D. V. M., & Norbury, C. F. (2002). Exploring the borderlands of autistic disorder and specific language impairment: a study using standardised diagnostic instruments. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(7), 917–929. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00114>
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., & Greenhalgh, T. (2017). Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068–1080. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12721>
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Henry Holt.
- Βογινδρούκας, Ι. (2008). Πραγματολογική ανάπτυξη και διαταραχές. Στο Δ. Νικολόπουλος (Επιμ.), *Γλωσσική ανάπτυξη και διαταραχές* (σσ. 317-343). Τόπος.
- Βογινδρούκας, Ι. & Χελάς, Β. (2014). ΠΛΑΣΗ- Πρωτόκολλο Λογοπεδικής Αξιολόγησης Σχολικής Ηλικίας [Εργαλείο αξιολόγησης]. Διεπιστημονικό Θεραπευτικό Κέντρο «Λόγος και Επικοινωνία».
- Bonuck, K., Shafer, V., Battino, R., Valicenti-McDermott, R. M., Sussman, E. S., & McGrath, K. (2021). Language Disorders Research on Bilingualism, School-Age, and Related Difficulties: A Scoping Review of Descriptive Studies. *Academic Pediatrics*, 22(4). <https://doi.org/10.1016/j.acap.2021.12.002>
- Bortolini, U., & Leonard, L. B. (2000). Phonology and children with specific language impairment. *Journal of Communication Disorders*, 33(2), 131–150. [https://doi.org/10.1016/s0021-9924\(99\)00028-3](https://doi.org/10.1016/s0021-9924(99)00028-3)

- Bowker, J. H. (2007). *Speech production in adolescents with specific language impairment*. Doctoral Dissertation, University of Witwatersrand.
- Brice, A. E., Franklin, E., & Ratusnik, D. L. (2008). *Hola, Shalom, Hello: Adolescent pragmatics from a cross-cultural perspective* (ERIC ED503417). ERIC.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED503417.pdf>
- Brooks, B. L., Sherman, E. M. S., & Strauss, E. (2009). NEPSY-II: A Developmental Neuropsychological Assessment, Second Edition. *Child Neuropsychology*, 16(1), 80–101. <https://doi.org/10.1080/09297040903146966>
- Burton, M. V. (1943). *A survey of speech defects and disorders* (Master's thesis, The University of Arizona). The University of Arizona.
- Capin, P., Vaughn, S., Miller, J. E., Miciak, J., Fall, A.-M., Roberts, G., Cho, E., Barth, A. E., Steinle, P. K., & Fletcher, J. M. (2024). Investigating the Reading Profiles of Middle School Emergent Bilinguals with Significant Reading Comprehension Difficulties. *Scientific Studies of Reading*, 28(2), 190–213.
<https://doi.org/10.1080/10888438.2023.2254871>
- Cati Riembau, Ignasi Ivern, & Serrat, E. (2025). Phonological processing skills in bilingual (Catalan and Spanish) students with and without dyslexia. *Revista de Investigación En Logopedia*, 15, 159–171. <https://doi.org/10.5209/rlog.101731>
- Cenoz, J. (2013). Defining Multilingualism. *Annual Review of Applied Linguistics*, 33(33), 3–18. <https://doi.org/10.1017/s026719051300007x>
- Chondrogianni, V., Marinis, T., & Edwards, S. I. (2010). On-line processing of articles and clitic pronouns by Greek children with SLI. In K. Franich, K. M. Iserman, & L.L. Keil (Eds.), *Proceedings of the 34th annual Boston University Conference on Language Development (BUCLD 34)* (pp. 738-748). Cascadilla Press.
- Chromá, A. (2025). Speech and Language Assessment in Bilingual Children with Developmental Language Disorder. *Listy Klinické Logopedie*, 9(1), 59–66.
<https://doi.org/10.36833/lkl.2025.011>

- Chung, K. K. H., & Ho, C. S.-H. (2010). Second Language Learning Difficulties in Chinese Children With Dyslexia: What Are the Reading-Related Cognitive Skills That Contribute to English and Chinese Word Reading? *Journal of Learning Disabilities, 43*(3), 195–211. <https://doi.org/10.1177/0022219409345018>
- Chung, K. K. H., & Lam, C. B. (2019). Cognitive-Linguistic Skills Underlying Word Reading and Spelling Difficulties in Chinese Adolescents With Dyslexia. *Journal of Learning Disabilities, 53*(1), 48–59. <https://doi.org/10.1177/0022219419882648>
- Chung, P. J., Patel, D. R., & Nizami, I. (2020). Disorder of written expression and dysgraphia: definition, diagnosis, and management. *Translational Pediatrics, 9*(S1), S46–S54. <https://doi.org/10.21037/tp.2019.11.01>
- Cobb, B., Vega, D., & Kronauge, C. (2006). Effects of an elementary dual language immersion school program on junior high school achievement. *Middle Grades Research Journal, 1*(1), 27-47.
- Comeau, L., Genesee, F., & Mendelson, M. (2007). Bilingual children’s repairs of breakdowns in communication. *Journal of Child Language, 34*(1), 159–174. <https://doi.org/10.1017/s0305000906007690>
- Γρίβα, Ε., & Στάμου, Α. (2014). *Ερευνώντας τη διγλωσσία στο σχολικό περιβάλλον: Οπτικές εκπαιδευτικών, μαθητών και μεταναστών γονέων*. Κυριακίδη.
- Crutchley, A. (1999). Bilingual children with SLI attending language units: getting the bigger picture. *Child Language Teaching and Therapy, 15*(3), 201–217. <https://doi.org/10.1177/026565909901500302>
- Cummins, J. (2005). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση: Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μία κοινωνία της ετερότητας*. Gutenberg.
- Danzak, R. L. (2011). The integration of lexical, syntactic, and discourse features in bilingual adolescents’ writing: An exploratory approach. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 42*(4), 491-505. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2011/10-0063\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2011/10-0063))

- Darcy, N. T. (1953). A Review of the Literature on the Effects of Bilingualism upon the Measurement of Intelligence. *The Pedagogical Seminary and Journal of Genetic Psychology*, 82(1), 21–57. <https://doi.org/10.1080/08856559.1953.10533654>
- de Bree, E. H., Boerma, T., Hakvoort, B., Blom, E., & van den Boer, M. (2022). Word reading in monolingual and bilingual children with developmental language disorder. *Learning and Individual Differences*, 98, 102185. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2022.102185>
- Deevy, P., & Leonard, L. B. (2004). The Comprehension of Wh -Questions in Children With Specific Language Impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(4), 802–815. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2004/060\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2004/060))
- Degani, T., Kreiser, V., & Novogrodsky, R. (2019). The joint effects of bilingualism, DLD and item frequency on children’s lexical-retrieval performance. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 54(3), 485–498. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12454>
- DeThorne, L. S., Hengst, J. A., & Hamilton, M. B. (2016). Communication Disorders. *Elsevier EBooks*, 324–329. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-397045-9.00060-4>
- Dockrell, J. E., Lindsay, G., & Connelly, V. (2009). The Impact of Specific Language Impairment on Adolescents’ Written Text. *Exceptional Children*, 75(4), 427–446. <https://doi.org/10.1177/001440290907500403>
- Δόση, Ι. (2025). *Διγλωσσία και διαταραχές: Διακρίνοντας τα όρια* (1^η έκδ.). Εκδόσεις ΠΕΔΙΟ Α.Ε.
- Δόση, Ι. (2023). Η ανάπτυξη των μορφοσυντακτικών ικανοτήτων στο δίγλωσσο παιδί. Στο Κ. Διακογιώργη, Στ. Σελίμης, Δ. Παπαδοπούλου, & Γ. Ανδρέου (Επιμ.), *Διγλωσσία: Γλωσσική ανάπτυξη και εκπαιδευτικές προεκτάσεις* (σσ. 117-139). Gutenberg.
- Ducoli, M. (2023). *Bilingualism and (developmental) language disorders: An introduction*. In S. Armon-Lotem & M.Vihman (Eds.), *Proceedings of the International Symposium on Bilingualism (ISB13)*. UNG Press.

- Duffy, J.R. (2012). *Νευρογενείς Κινητικές Διαταραχές Ομιλίας: υποστρώματα, διαφορική διάγνωση και αντιμετώπιση*. (Επιμ.) Νάσιος, Γ., Ιγνατίου, Μ. Εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης- Broken Hill Publishers LTD.
- Durkin, K., Mok, P. L. H., & Conti-Ramsden, G. (2015). Core subjects at the end of primary school: identifying and explaining relative strengths of children with specific language impairment (SLI). *International Journal of Language & Communication Disorders*, 50(2), 226–240. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12137>
- Ebert, K. D., Pham, G., & Kohnert, K. (2014). Lexical profiles of bilingual children with primary language impairment. *Bilingualism: Language and Cognition*, 17(4), 766–783. <https://doi.org/10.1017/s1366728913000825>
- Enderby, P. (2013). Disorders of communication. *Neurological Rehabilitation*, 110(3), 273–281. <https://doi.org/10.1016/b978-0-444-52901-5.00022-8>
- Finn, P. (2009). A handbook on stuttering (O. Bloodstein & N. Bernstein Ratner, Eds., 6th ed.). Delmar Learning. *Journal of Fluency Disorders*, 34(4), 291–294. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2009.10.002>
- Forrest, C. L., Lloyd-Esenkaya, V., Gibson, J. L., & St Clair, M. C. (2022). Social Cognition in Adolescents with Developmental Language Disorder (DLD): Evidence from the Social Attribution Task. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-022-05698-6>
- FragaGonzález, G., Karipidis, I., & Tijms, J. (2018). Dyslexia as a Neurodevelopmental Disorder and What Makes It Different from a Chess Disorder. *Brain Sciences*, 8(10), 189. <https://doi.org/10.3390/brainsci8100189>
- Genesee, F., Paradis, J., & Crago, M. B. (2004). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning*. Paul H. Brookes Publishing.
- Girolamo, T. M., Rice, M. L., Selin, C. M., & Wang, C. J. (2022). Teacher Educational Decision Making for Children With Specific Language Impairment. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 31(3), 1221–1243. https://doi.org/10.1044/2021_ajslp-20-00366

- Grimm, A., & Schulz, P. (2014). Specific Language Impairment and Early Second Language Acquisition: The Risk of Over- and Underdiagnosis. *Child Indicators Research*, 7(4), 821–841. <https://doi.org/10.1007/s12187-013-9230-6>
- Grose-Hodge, M., Dabrowska, E., & Divjak, D. (2025). Bilingual acquisition during school years: predictors of achievement in the societal and heritage language. *Frontiers in Language Sciences*, 3. <https://doi.org/10.3389/flang.2024.1419563>
- Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press.
- Grosjean, F. (1989). Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person. *Brain and Language*, 36(1), 3–15. [https://doi.org/10.1016/0093-934x\(89\)90048-5](https://doi.org/10.1016/0093-934x(89)90048-5)
- Hadjadj, O., Kehoe, M., & Delage, H. (2022). Dynamic Assessment Identifies Morphosyntactic Deficits in Mono- and Bilingual Children with Developmental Language Disorder. *Languages*, 7(4), 295–295. <https://doi.org/10.3390/languages7040295>
- Håkansson, G., Salameh, E.-K., & Nettelbladt, U. (2003). Measuring language development in bilingual children: Swedish- Arabic children with and without language impairment. *Linguistics*, 41(2). <https://doi.org/10.1515/ling.2003.009>
- Hedman, C. (2012). Profiling dyslexia in bilingual adolescents. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 14(6), 529–542. <https://doi.org/10.3109/17549507.2012.693201>
- Hoff, E. (2017). Bilingual development in children of immigrant families. *Child Development Perspectives*, 12(2), 80–86. <https://doi.org/10.1111/cdep.12262>
- Hoff, E. (2006). How social contexts support and shape language development. *Developmental Review*, 26(1), 55–88. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2005.11.002>
- Hoff, E., & Core, C. (2013). Input and Language Development in Bilingually Developing Children. *Seminars in Speech and Language*, 34(04), 215–226. <https://doi.org/10.1055/s-0033-1353448>
- Hoffmann, C. (1991). *An introduction to bilingualism*. London: Longman Linguistics Library.

- Καμπανάρου, Μ., Ψαρούλια, Α., & Ματαράγκα, Κ. (2010). Ανάκληση ρημάτων και ουσιαστικών σε παιδιά με ειδική γλωσσική διαταραχή - πιλοτική μελέτη. Στο Ι. Βογινδρούκας, Α. Οκαλίδου & Σ. Σταυρακάκη (Επιμ.), *Αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές: Από τη βασική έρευνα στην κλινική πράξη* (σελ. 245-275). Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Κάντζου, Β., & Σταμούλη, Σ. (2014). *Σύντομη εισαγωγή στη διγλωσσία*. Στο Μ. Ιακώβου (Επιμ.), *Επιμορφωτικό Οδηγός – Γενικές Αρχές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας (Επίπεδα Α1-Β2)* (σσ. 21-42). Υπουργείο Παιδείας.
- Karimganj & Assam, I. (2014). *International Journal of Humanities & Social Science Studies (IJHSSS) A Peer-Reviewed Indexed Bi-monthly Bi-lingual Research Journal Scholar Publications*.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=7faaf99e4910126e67f7cdc28bc1124b5f682ac7#page=150>
- Καρούσου, Α. (2017). Η Γλωσσική Αξιολόγηση κατά τη βρεφική και την προσχολική ηλικία [Language assessment in infants, toddlers and preschoolers]. Στο Παληκαρά, Ο. & Ράλλη, Α. (Επιμ.), *Αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή στα παιδιά και τους εφήβους: Θέματα οριοθέτησης, αξιολόγησης και παρέμβασης*. Gutenberg.
- Καρτζιά, Α. (2011). *Διαταραχές λόγου και ομιλίας*, Μέθεξις.
- Kohnert, K. (2010). Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions. *Journal of Communication Disorders*, 43(6), 456–473. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2010.02.002>
- Korkman, M., Stenroos, M., Mickos, A., Westman, M., Ekholm, P., & Byring, R. (2012). Does simultaneous bilingualism aggravate children's specific language problems? *Acta Paediatrica*, 101(9), 946–952. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2012.02733.x>
- Landsberry, L. (2019). *Defining Bilingualism*. 57, 145–154.
https://www.researchgate.net/publication/383094135_Defining_Bilingualism
- Leonard, L. B. (1972). What is Deviant Language? *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 37(4), 427–446. <https://doi.org/10.1044/jshd.3704.427>

- Leonard, L. B. (2014). *Children with Specific Language Impairment*. The MIT Press.
<https://doi.org/10.7551/mitpress/9152.001.0001>
- Leonard, L. B. (2000). *Children with specific language impairment*. Mit Press.
- Leonard, L. B. (1998). *Children with specific language impairment*. Mit Press.
- Leonard, L. B. (1988). *Children with specific language impairment*. Mit Press.
- Li, M. (2023). Bilingual Children with Developmental Language Disorder: Outcomes and Interventions. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 8, 1782–1788.
<https://doi.org/10.54097/ehss.v8i.4584>
- Liberman, Z., Woodward, A. L., Keysar, B., & Kinzler, K. D. (2016). Exposure to multiple languages enhances communication skills in infancy. *Developmental Science*, 20(1), e12420. <https://doi.org/10.1111/desc.12420>
- Love, T., & Brumm, K. (2012). Language processing disorders. *Cognition and Acquired Language Disorders*, 202–226. <https://doi.org/10.1016/b978-0-323-07201-4.00019-2>
- Lowe, H., Henry, L., Müller, L., & Joffe, V. L. (2017). Vocabulary intervention for adolescents with language disorder: a systematic review. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 53(2), 199–217. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12355>
- Macnamara, J. (1966). *Bilingualism in primary education*. Edinburgh University Press.
- Marini, A., Sperindè, P., Ruta, I., Savegnago, C., & Avanzini, F. (2019). Linguistic Skills in Bilingual Children With Developmental Language Disorders: A Pilot Study. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00493>
- Μαρκοβίτης Μ., & Τζουριάδου Μ., (1991). *Μαθησιακές δυσκολίες: Θεωρία και πράξη*. Προμηθεύς.
- Μαρτζούκου, Μ. (2022). Διγλωσσία: μύθοι και επιστημονικά δεδομένα. 3ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΗ & ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, (σελ. 228).Καβάλα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
https://www.researchgate.net/publication/362671676_Diglossia_mythoi_kai_epistemonika_dedomena

- Mastropavlou, M. (2006). *The role of phonological salience and feature interpretability in the grammar of typically developing and language impaired children* (Doctoral dissertation, Aristotle University of Thessaloniki, Department of English Language and Literature). Aristotle University of Thessaloniki.
- Matuszkiewicz, M., & Gałkowski, T. (2021). Developmental Language Disorder and Uninhibited Primitive Reflexes in Young Children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 64(3), 935–948. https://doi.org/10.1044/2020_jslhr-19-00423
- McMurray, B., Klein-Packard, J., & Tomblin, J. B. (2019). A real-time mechanism underlying lexical deficits in developmental language disorder: Between-word inhibition. *Cognition*, 191, 104000. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2019.06.012>
- Montrul, S. (2008). *Incomplete acquisition in bilingualism: Re-examining the age factor*. John Benjamins.
- Moraleda-Sepúlveda, E., & López-Resa, P. (2022). Morphological Difficulties in People with Developmental Language Disorder. *Children*, 9(2), 125. <https://doi.org/10.3390/children9020125>
- Moraleda-Sepúlveda, E., López-Resa, P., & Pulido-García, N. (2022). Difficulties in Phonological Awareness in Children and Adolescents with Developmental Language Disorder (DLD). *European Journal of Education and Pedagogy*, 3(5), 110–113. <https://doi.org/10.24018/ejedu.2022.3.5.462>
- Μοσχονάς, Σ. (2006). *Τα ελληνικά ως ξένη γλώσσα: Γραμματική Οργάνωση της μάθησης και της διδασκαλίας*. Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μότσιου, Ε. (2017). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας* (2^η εκδ.). University Studio Press.
- Μπακάλη, Ι. (2021). *Γλωσσική εκπαίδευση και επίδοση των δίγλωσσων μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: παράμετροι και προβλήματα*. (Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

- Oksaar, E. (1983). Multilingualism and multilingualism from the linguist's point of view. In T. Hush & S. (Eds.), *Multicultural and Multilingual Education in Immigrant Countries*, Opper, 17–38. Pergamon Press.
- Παληκαρά, Ο., & Ράλλη, Α. Μ. (Επιμ.). (2017). *Αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή στα παιδιά και τους εφήβους: Θέματα οριοθέτησης, αξιολόγησης και παρέμβασης*. Gutenberg.
- Παληκαρά, Ο., & Ράλλη, Α. Μ. (2013). Ειδικές δυσκολίες στην ομιλία και τη γλώσσα: Οριοθέτηση, ταξινόμηση, αξιολόγηση και παρέμβαση. *Ψυχολογία*, 20(2), 103–122.
- Palikara, O., Dockrell, J. E., & Lindsay, G. (2011). Patterns of Change in the Reading Decoding and Comprehension Performance of Adolescents with Specific Language Impairment (SLI). *Learning Disabilities*, 9(2), 89–105.
- Παπασιλέκας, Α. (1979). *Διαταραχές του λόγου στην παιδική ηλικία. Αιτιολογία, διάγνωση, θεραπεία*. Ιδιωτική έκδοση.
- Paradis, J. (2010). The interface between bilingual development and specific language impairment. *Applied Psycholinguistics*, 31(02), 227.
<https://doi.org/10.1017/s0142716409990373>
- Paradis, J. (2008). Tense as a clinical marker in English L2 acquisition with language delay/impairment. In E. Gavrusseva & B. Haznedar (Eds.), *Current trends in child second language acquisition: A generative perspective* (pp. 337–356). John Benjamins.
- Paradis, J. (2005). Grammatical Morphology in Children Learning English as a Second Language. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 36(3), 172–187.
[https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2005/019\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2005/019))
- Paradis, J., & Grüter, T. (2014). Introduction to “Input and experience in bilingual development.” *Input and Experience in Bilingual Development*, 1–14.
<https://doi.org/10.1075/tilar.13.01int>
- Paul, R. (2007). *Language disorders from infancy through adolescence : assessment & intervention* (3rd ed.). Mosby Elsevier.

- Peña, E. D., Bedore, L. M., Lugo-Neris, M. J., & Albudoor, N. (2020). Identifying Developmental Language Disorder in School Age Bilinguals: Semantics, Grammar, and Narratives. *Language Assessment Quarterly*, 17(5), 541–558.
<https://doi.org/10.1080/15434303.2020.1827258>
- Petinou, K., Giannikas, C., Papastefanou, T., Hadjigeorgiou, L., & Stamelou, I. (2023). Plural Suffixation Skills in Developmental Language Disorders: A Preliminary Investigation From Bilectal Cypriot-Greek-Speaking Children With DLD. *Communication Disorders Quarterly*. <https://doi.org/10.1177/15257401231186949>
- Ralli, A. M., Kalliontzi, E., & Kazali, E. (2022). Teachers' Views of Children With Developmental Language Disorder in Greek Mainstream Schools. *Frontiers in Education*, 7. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.832240>
- Ramadani Hyseni, R., Ramadani, F., & Berisha, R. (2023). Bilingualism. *Ars & Humanitas*, 17(2), 257–271. <https://doi.org/10.4312/ars.17.2.257-271>
- Rapin, I., & Allen, D. A. (1983). Developmental language disorders: Nosologic considerations. In U. Kirk (Ed.), *Neuropsychology of language, reading and spelling*. (pp. 155-184). Academic Press.
- Rescorla, L. (2011). Late Talkers: Do Good Predictors of Outcome Exist? *Developmental Disabilities Research Reviews*, 17(2), 141–150. <https://doi.org/10.1002/ddrr.1108>
- Rinaldi, W. (2000). Pragmatic comprehension in secondary school-aged students with specific developmental language disorder. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 35(1), 1–29. <https://doi.org/10.1080/136828200247223>
- Roscigno, V. J., Vélez, M. B., & Ainsworth-Darnell, J. W. (2001). Language minority achievement, family inequality, and the impact of bilingual education. *Race and Society*, 4(1), 69–88. [https://doi.org/10.1016/s1090-9524\(02\)00035-9](https://doi.org/10.1016/s1090-9524(02)00035-9)
- Rothweiler, M., Chilla, S., & Clahsen, H. (2011). Subject–verb agreement in Specific Language Impairment: A study of monolingual and bilingual German-speaking children. *Bilingualism: Language and Cognition*, 15(1), 39–57.
<https://doi.org/10.1017/s136672891100037x>

- Saer, D. J. (1923). The effect of bilingualism on intelligence. *British Journal of Psychology: General Section*, 14(1), 25–38. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1923.tb00110.x>
- Scarpelli, C., & Core, C. (2015). Phonological Development in Young Bilinguals: Clinical Implications. *Seminars in Speech and Language*, 36(02), 100–108. <https://doi.org/10.1055/s-0035-1549105>
- Siegel, L. S. (2006). Perspectives on Dyslexia. *Paediatrics & Child Health*, 11(9), 581–587. <https://doi.org/10.1093/pch/11.9.581>
- Σκούρτου, Ε. (2011). *Η διγλωσσία στο σχολείο*. Gutenberg.
- Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Bilingualism or not: The education of minorities*. Multilingual Matters.
- Soares, N., & Patel, D. R. (2015). Dyscalculia. In D. E. Greydanus, D. R. Patel, H. D. Pratt, J. L. Calles, Jr., A. Nazeer, & J. Merrick (Eds.), *Behavioral pediatrics* (4th ed., pp. 117–131). Nova Biomedical Books.
- Starling, J., Munro, N., Togher, L., & Arciuli, J. (2011). Recognising language impairment in secondary school student populations. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 16(2), 145–158. <https://doi.org/10.1080/19404158.2011.586712>
- Stavrakaki, S. (2001). Comprehension of Reversible Relative Clauses in Specifically Language Impaired and Normally Developing Greek Children. *Brain and Language*, 77(3), 419–431. <https://doi.org/10.1006/brln.2000.2412>
- Steele, J. L., Slater, R. O., Zamarro, G., Miller, T., Li, J., Burkhauser, S., & Bacon, M. (2017). Effects of Dual-Language Immersion Programs on Student Achievement. *American Educational Research Journal*, 54(1), 282–306. <https://doi.org/10.3102/0002831216634463>
- Sun, H., Ng, S. C., O'Brien, B. A., & Fritzsche, T. (2020). Child, family, and school factors in bilingual preschoolers' vocabulary development in heritage languages. *Journal of Child Language*, 47(4), 1–27. <https://doi.org/10.1017/s0305000919000904>
- Syrett, K., Lingwall, A., Perez-Cortes, S., Austin, J., Sánchez, L., Baker, H., Germak, C., & Arias-Amaya, A. (2017). Differences between Spanish monolingual and Spanish-English

- bilingual children in their calculation of entailment-based scalar implicatures. *Glossa: A Journal of General Linguistics*, 2(1), 31. <https://doi.org/10.5334/gigl.76>
- Tallal, P. (1988). Developmental language disorders. In J. F. Kavanaugh & T. J. Truss, Jr. (Eds.), *Learning disabilities: Proceedings of the national conference* (pp. 181–272). York Press.
- Tiril, H., & Okumuş, S. (2022). Difficulties Encountered by a Dyslexic Secondary School Student in Learning Science and Suggestions for Solutions. *Journal of Science Learning*, 5(3), 520–530. <https://doi.org/10.17509/jsl.v5i3.44559>
- Trauner, D., Wulfeck, B., Tallal, P., & Hesselink, J. (2000). Neurological and MRI profiles of children with developmental language impairment. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 42(7), 470–475. <https://doi.org/10.1017/s0012162200000876>
- Τριάρχη-Herrmann, A. (2000). *Διγλωσσία και εκπαίδευση: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές*. Gutenberg.
- Τριάρχη-Herrmann, B. (2000). *Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία: Μία ψυχολογολογική προσέγγιση*. Gutenberg.
- Τσιμπλή, Ι., Τσοκαλίδου, Ρ., Καλτσά, Μ., & Μαλιγκούδη, Χ. (2014). *Διγλωσσία και διαπολιτισμική εκπαίδευση*, παραδοτέο Π2β3 για το πρόγραμμα "Διαδρομές", Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2012). *Χώρος για δύο. Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης*. Ζυγός
- Τσοκαλίδου, Ρ. (2004). *Το πρώτο μου βιβλίο για τη διγλωσσία*. Μπαρμπουνάκης.
- van Setten, E. R. H., Tops, W., Hakvoort, B. E., van der Leij, A., Maurits, N. M., & Maassen, B. A. M. (2017). L1 and L2 reading skills in Dutch adolescents with a familial risk of dyslexia. *PeerJ*, 5, e3895. <https://doi.org/10.7717/peerj.3895>
- Wei, Li. (2000). Dimensions of bilingualism. In L. Wei (Ed.), *The bilingualism reader* (pp. 3–25). Routledge.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. Linguistic Circle of New York.

- Wetherell, D., Botting, N., & Conti-Ramsden, G. (2007). Narrative in adolescent specific language impairment (SLI): a comparison with peers across two different narrative genres. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 42(5), 583–605. <https://doi.org/10.1080/13682820601056228>
- Williams, G. J., Larkin, R. F., & Blaggan, S. (2013). Written language skills in children with specific language impairment. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 48(2), 160–171. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12010>
- Wode, H. (1993). *Psycholinguistik: Eine Einführung in die Lehr- und Lernbarkeit von Sprachen : Theorien, Methoden, Ergebnisse*. Hueber.
- World Health Organization. (1992). *International statistical classification of diseases and related health problems*. World Health Organization.
- Wren, Y., Hambly, H., & Roulstone, S. (2012). A review of the impact of bilingualism on the development of phonemic awareness skills in children with typical speech development. *Child Language Teaching and Therapy*, 29(1), 11–25. <https://doi.org/10.1177/0265659012464880>
- Χαρακόπουλος, Χ. (2017). ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ - ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ. Academia.edu. https://www.academia.edu/38362230/%CE%94%CE%99%CE%93%CE%9B%CE%A9%CE%A3%CE%A3%CE%99%CE%91_%CE%95%CE%99
- Χαραλαμπίκης, Χ. (1999). *Νεοελληνικός λόγος. Μελέτες για τη γλώσσα τη λογοτεχνία και το ύφος*. Εκδόσεις Πατάκη.
- Χατζηδάκη, Α. (2020). *Διδάσκοντας δίγλωσσα παιδιά. Θεωρητικά ζητήματα και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις*. Πεδίο.
- Χατζηδάκη, Α., & Μαλιγκούδη, Χ. (2023). *Η ανάπτυξη της γλώσσας της κοινότητας σε παιδιά από μειονοτικές ομάδες [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-359>
- Yow, W. Q., & Markman, E. M. (2014). A bilingual advantage in how children integrate multiple cues to understand a speaker’s referential intent. *Bilingualism: Language and Cognition*, 18(3), 391–399. <https://doi.org/10.1017/s1366728914000133>

Ziegenfusz, S., Paynter, J., Flückiger, B., & Westerveld, M. F. (2022). A systematic review of the academic achievement of primary and secondary school-aged students with developmental language disorder. *Autism & Developmental Language Impairments*, 7, 239694152210993. <https://doi.org/10.1177/23969415221099397>